

การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาทีมงานเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคในระดับตำบล กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลรอบสถานที่ทิ้งขยะ อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

Enhancing drinking water quality surveillance team at Sub-District level

(A case study of around the landfill at Muang district, Roi-et Province)

รัชชผดุง ดำรงพิงคสกุล⁽¹⁾, วิโรจน์ วัชรเกียรติศักดิ์⁽¹⁾, ปาริชาติ สร้อยสูงเนิน⁽¹⁾,
ศรายุทธ อุ่นแก้ว⁽¹⁾, วาสนา คณະวาปี⁽²⁾, วีรพล ศรีทอง⁽³⁾

(1)สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ กรมอนามัย (2)ศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น

(3)สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด

จังหวัดร้อยเอ็ดเป็นจังหวัดหนึ่งที่ประสบปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย การกำจัดขยะมูลฝอยไม่ถูกต้อง มีขยะมูลฝอยเก้ตค้าง ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมโดยรอบสถานที่กำจัดขยะ ทั้งปัญหาเรื่องกลิ่นเหม็น สัตว์แมลงนำโรค ที่สำคัญน้ำชะล้างขยะไหลลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะอาจจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำผิวดินและน้ำใต้ดิน จาก การเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคในพื้นที่ 3 ตำบลรอบสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยเทศบาลเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ตัวอย่างน้ำบริโภคร้อยละ 6.25 สามารถนำมาเป็นน้ำบริโภคได้ ร้อยละ 43.75 คุณภาพน้ำต้องนำมาปรับปรุงอย่างง่าย เช่น ต้ม กรอง ก่อนนำมาบริโภค และร้อยละ 50.00 ไม่เหมาะสมสำหรับการนำมาเป็นน้ำบริโภค เนื่องจากปนเปื้อนทางเคมี ได้แก่ เหล็ก แมงกานีส สังกะสี ตะกั่ว และซัลเฟต เกินเกณฑ์มาตรฐาน ที่กำหนด ทำให้ชุมชนเกิดความตื่นตัวในการที่จะดำเนินการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการคุ้มครองสุขภาพของประชาชน ดังนั้นการพัฒนาทีมงานเพื่อการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคในระดับตำบลนั้นจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะสามารถทำให้การดำเนินงานดังกล่าวเป็นไปอย่างต่อเนื่อง จึงได้ดำเนินการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาทีมงานเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคในระดับตำบล ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในพื้นที่ตำบลเหนือเมือง ตำบลหนองแวง และตำบลยางใหญ่ เพื่อพัฒนาทีมงานเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคในระดับตำบลของพื้นที่เสี่ยงและพัฒนาารูปแบบกลไก ในการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคในระดับตำบล โดยการประยุกต์แนวคิดวิธีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (constructionism) ผ่านเวทีคืนข้อมูล แลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพโดยเรียนรู้จากประสบการณ์จริงของคณะผู้จัดการความรู้ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่จากสำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ ศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น และสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด จากการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาทีมงานเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคระดับตำบล โดยประยุกต์ใช้ขั้นตอนตามวิธีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง 4 ขั้นตอน โดยเริ่มจากขั้นตอนที่ 1 “เรียนรู้” เป็นการรับรู้สถานการณ์ในเรื่องนั้นๆจากข้อมูลจริงที่ได้จากการสำรวจและระดมแนวคิดเพื่อดำเนินการต่อไป ขั้นตอนที่ 2 “ดูเขาทำ” เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงของคณะผู้จัดการความรู้เพื่อให้ได้เรียนรู้ผ่านการสาธิตและการปฏิบัติการจริงในพื้นที่จริง ขั้นตอนที่ 3 “นำไปปฏิบัติ” เป็นขั้นตอนที่หลังจากผู้เรียนได้ผ่านการรับรู้และได้ดูการทำงานจากคณะผู้จัดการความรู้แล้วจะต้องนำเอาสิ่งที่ได้เรียนรู้ มาดำเนินการจริงในพื้นที่โดยมีคณะผู้จัดการความรู้เป็นผู้อำนวยความสะดวกและขั้นตอนที่ 4 “พัฒนาต่อยอด” เป็นการใช้กระบวนการ AAR เพื่อให้ทีมงานเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคในระดับตำบลได้สะท้อนมุมมอง ให้ข้อเสนอแนะ และวางแนวทางในการดำเนินงานต่อไป ผลจากการดำเนินงานดังกล่าวได้ทีมงานเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคในระดับตำบลเหนือเมือง ตำบลหนองแวง และตำบลยางใหญ่ ที่มีศักยภาพดำเนินการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้สามารถนำรูปแบบการพัฒนาทีมงานเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคในระดับตำบลนี้ไปใช้ในพื้นที่อื่นๆได้ เช่น พื้นที่เหมืองแร่ พื้นที่ SEZ และพัฒนาต่อยอดเป็นทีมงานเพื่อสนับสนุนข้อมูลเฝ้าระวังด้านคุณภาพชีวิตให้แก่คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอต่อไป